

Posudek na bakalářskou práci Michaely Zubčkové
**Sexuální výchova dětí a mládeže z pohledu odborníků od druhé poloviny
20. století**
(posudek oponentský posudek)

Tematicky se jedná o zajímavé a slibné téma, kterému se sice dostalo pozornosti, ale stále zůstává dostatečně prostoru pro další analýzy. Předkládaná práce ovšem nepatří k těm, které se tématu zhostily zajímavým a adekvátním způsobem. V následujícím posudku se soustředím pouze na nejzákladnější a „řemeslné“ výtky.

Za prvé, zcela zásadní je absolutní absence teoretického rámování tématu. Práce postrádá reflexi dostupné teoretické a konceptuální literatury. A to jak zahraniční, tak dokonce i české. Tématu sexuální výchovy bylo v posledních letech věnováno relativně hodně pozornosti, i díky tomu, jak silnou společenskou debatu toto téma vzbuzovalo. Autorka práce však necituje ani jednu z těchto prací. Referovaná literatura je v zásadě pouze z okruhu sexuologické či pedagogické literatury, což je vzhledem k plánovanému zaměření bakalářské studie metodologicky nepřipustné. Teoretický aparát nahrazují citace ze slovníků – to by samo o sobě byla zajímavá a metodologicky standardní cesta, nicméně autorka s citacemi z těchto normativních pramenů pracuje jako s faktografickými definicemi – což znamená, že deklarované „konstruktivistická“ perspektiva práce (jak se proměňuje koncept sexuální výchovy) je popřen hned na začátku, když se autorka opírá o jednoduché definice. Ilustrativní jsou strany 11-12, text těchto stran je pouze koláží převzatých citátů, uspořádaných podle nejasného pravidla, neobjevuje se zde žádný autorčin komentář, vysvětlení, naznačení vlastní analytické práce.

Metodologická část:

Orientaci v práci a předkládané analýze dosti komplikuje to, že autorka svá metodologická východiska a metodologický postup vysvětluje až na str. 44, tj. PO empirické diskuzi a v samotném závěru práce. Respektive diskuze metody je nelogicky a nesprávně „roztržena“ na dvě části.

V úvodu práce autorka představuje „hypotézy“ (str. 6); to je sám o sobě, domnívám se, metodický krok nevhodný pro práci, která chce hodnotit proměny diskurzu (na konci práce autorka svou metodu pojmenovává jako obsahovou analýzu). Hypotézy jsou navíc špatně formulovány; již dopředu je odpověď zřejmá. Očekáváme-li, že se pohled na sexualitu od druhé poloviny 20. století proměnil, odpověď je nasnadě. Je to ale také odpověď, která nám nic zásadního neřekne, a už vůbec ne, ve vztahu k tématu práce.

V rámci objasnění hypotéz, které přichází na konci textu se znovu objevuje zásadní metodologická chyba, o které jsem se již zmínila. Odpovědi na hypotézy jsou formulovány skrze perspektivu zkoumaného materiálu, tj. jestliže se autorka ptá, zda se proměnil pohled na sexualitu během 20. století, odpověď hledá zase POUZE v primárních zdrojích. Jinými slovy, prameny se jí stávají i sekundárním informačním zdrojem, přičemž autorka nemá žádný kritický odstup od studovaného materiálu a neproblematicky přebírá tvrzení zkoumaných pramenů.

Lépe jsou formulovány výzkumné otázky práce (str. 10). To jsou skutečně otázky, které by mohly být východiskem pro analýzu. Ptají se po relevantních momentech, a ač to autorka neříká,

neboť svoje otázky nikterak nezasazuje do argumentu, jsou to otázky, které vypovídají o sebe-definování odborné autority a by umožnily reflektovat konstruování odbornosti a její role v sexuální výchově.

Ovšem na straně 44, kde se autorka vrací k metodologii a znovu formuluje cíl práce vidím zásadní rozpor s původně vytyčenými otázkami. V této rekapitulaci autorka cíl práce klade jako odpověď na otázku, zda by se sexuální výchovou měli zabývat odborníci či rodina, resp. „zda je záležitostí školy nebo rodiny“ (44)

Historická dimenze argumentu:

Autorka v práci průběžně mluví a odkazuje k historickým proměnám pojmání sexuality, nicméně jelikož svá tvrzení opírá o nulový sekundární aparát, musím se domnívat, že zde vychází z dopředu formulovaných očekávání, a nikoliv z reflexe a komparace primárního materiálu.

Namátkou vybírám jedno z podobných míst práce: na str. 21, v diskuzi o „spolupráce školy s rodiči“. Autorka zde říká: „Je zde však důležité zmínit, že sexuální výchova v 70. letech se výrazně liší od sexuální výchovy tak, jak je pojata dnes. V současnosti je mnohdy až za hranicí úcty k lidské intimitě. Mnohdy bychom mohli hovořit spíše o výchově k sexuální technice, než k plnohodnotnému sexuálnímu životu.“ (str. 21)

Toto tvrzení opírá pouze o jeden citát z práce Pondělníčkové-Mašlové, z roku 1976. Další citovaný „pramen“ je z roku 1998. Toto nereflektované řazení pramenů z různých historických a společenských kontextů se v práci pravidelně opakuje.

Normativní postoje:

Tento citát mě vede k další metodologické výtce. Jak je z výroku patrné, v práci je silně čitelná autorčina normativní pozice („Optimální je tedy rodina s oběma rodiči, kde i oni sami mají láskyplný vztah a vedou zdravý sexuální život.“, str. 22; „dochází k časté delinkvenci mladistvých“, „mnoho dívek začíná se sexuálním životem před patnáctým rokem“, „Děti i mladiství by měli vědět, že sexualita nepřináší jenom rozkoš a potěšení, ale i problémy a sexuálně přenosné nemoci“, str. 5). Odhlídne-li od zaznívajících „morální paniky“, samotná existence silných normativních postojů není metodologickým problémem, pokud je v práci přiznaná a reflektovaná. Problémem je to, že autorka si jí vědoma není, není si vědoma genderového zatížení svých soudů apod.

Práce s literaturou:

Další zcela zásadní výtku mám k tomu, že autorka v práci málokdy odkazuje. Např. celé kapitoly, které chtějí komparovat „situaci u nás a ve světě“ ani jednou neudává zdroj, ze kterého cituje (34-8). Jediný zdroj, který udává je zdroj, který se ale nevyjadřuje ke srovnávání mezinárodní a „domácí“ situace. Zde se tedy autorka dopouští zásadního etického přestupku, kdy neudává zdroje svých tvrzení a nepřímou si je tak přivlastňuje, resp. plaguje. Výtky k tomu, jak autorka pracuje, resp. nepracuje s literaturou a ne/udává zdroje svých tvrzení mám v zásadě k celé práci.

Analýza:

Jak již v zásadě vyplývá z řečeného, práce nemá analytický přínos, tvrzení jsou zkráceně špatnou metodologií. A navíc v práci je minimálně vlastní autorčina textu. Vlastní analytickou práci nahrazují citáty z pramenů, bez další práce.

V posudku jsem se snažila reflektovat zásadní aspekty, které by měly ukázat, že a zda autor/ka si osvojil/a zásadní metodologické postupy a zda předkládaná práce přináší vlastní analytické poznatky. V těchto hlavních bodech vidím zásadní nedostatky. V roli vedoucí práce bych studentce zásadně doporučila práci neodevzdávat. V roli oponentky s velkými rozpaky a váháním

práci nechávám dojít obhajobě, která rozhodne o konečném hodnocení.

V Praze, 21. Zář 2013

Kolářová Kateřina